

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA
TEISĖS GRUPĖ**

IŠVADA

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS NUTARIMO „DĖL PAJĖGUMŲ
UŽTIKRINIMO MECHANIZMO ĮGYVENDINIMO TVARKOS APRAŠO
PATVIRTINIMO“ PROJEKTO (TOLIAU – PROJEKTAS)
(TAP Nr. 20-1811; TAIS Nr. 20-9375(2))**

Nr.
Vilnius

Įvertinę Projekto atitiktį įstatymams, Vyriausybės nutarimams bei teisės technikos reikalavimams, teikiame šias pastabas ir pasiūlymus:

1. Siekiant teisės akto aiškumo ir nuoseklumo, siūlytina vengti įstatymą įgyvendinančiame teisės akte įstatymo nuostatų perrašymo. Tokia teisėkūros praktika laikytina klaidinančia ir ydinga. Šiuo aspektu, manytume, kad Aprašo 2-4 punktai yra pertekliniai ir nesukuriantys teisinės pridėtinės vertės, be kita ko, tam tikrais atvejais įstatymo nuostatos perrašomos nevisiškai tiksliai, pvz., Lietuvos Respublikos elektros energetikos įstatymo (toliau – EEĮ) 18 straipsnio 1¹ dalies nuostata, 70¹ straipsnio 2 dalies nuostata.

2. EEĮ 2 straipsnyje apibrėžtos „išankstinio pajėgumų aukciono“ ir „jungiamosios linijos“ sąvokos. Siūlytina įvertinti Aprašo 5.1 punkte apibrėžtos sąvokos tikslingumą.

Taip pat atkreiptinas dėmesys, kad pagal Teisės aktų projektų rengimo rekomendacijų, patvirtintų teisingumo ministro 2013 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. 1R-298 (toliau – Rekomendacijos), 6.5 punktą įstatymų įgyvendinamuosiuose teisės aktuose neturi būti apibrėžiamos įstatymuose vartojamos ar jau apibrėžtos sąvokos, tačiau gali būti apibrėžiamos tik tame įgyvendinamajame teisės akte vartojamos sąvokos. Šiuo aspektu siūlytume įvertinti Aprašo 5.2 ir 5.3 punktuose siūlomas apibrėžti sąvokas „*pajėgumus užtikrinančių įrenginių ribiniai pajėgumai*“ ir „*pajėgumų aukciono dalyvių pasiūlymų didžiausioji kaina*“.

Be kita ko, Aprašo 6 punkte daroma neapibrėžta nuoroda į „Nuostatuose ir kituose įstatymų įgyvendinamuosiuose teisės aktuose, reglamentuojančiuose pajėgumų užtikrinimo mechanizmo įgyvendinimą“ yra neapibrėžta.

3. Aprašo II skyriaus „Bendroji pajėgumų aukcionų organizavimo ir vykdymo tvarka“ nuostatos, manytume, yra Pajėgumų aukcionų nuostatų, kuriuos pagal EEĮ 9 straipsnio 3 dalies 31 punktą tvirtina Valstybinė energetikos reguliavimo taryba (toliau – VERT), reguliavimo dalykas arba yra perrašomos EEĮ nuostatos, kas laikytina ydinga teisėkūros praktika pvz., Aprašo 7, 10 punktai.

4. Nėra aišku, kokią informacinę sistemą Aprašo 9, 16, 23, 29, 36 punktuose yra siekiama nurodyti. Siūlytume Apraše vartoti EEĮ 2 straipsnio 30⁶ dalyje apibrėžtą „pajėgumų užtikrinimo mechanizmo registro“ sąvoką, kuri apibūdinama kaip perdavimo sistemos operatoriaus valdoma duomenų bazė arba tikslinti šiuo aspektu Aprašą.

5. Aprašo 12 punkto paskutiniame sakinyje siūlytume konkretizuoti, kokių (kur nustatytų) reikalavimų neatitikimas uždraudžia asmeniui dalyvauti pajėgumų aukcione. Atkreiptinas dėmesys, kad iš Aprašo 12 punkto nėra aišku, ar yra kalbama apie išankstinį aukcioną, ar apie kvalifikacinę atranką, tačiau pagal EEĮ 70³ straipsnio 1 dalį matyti, kad kvalifikacinės atrankos metu vertinama atitiktis EEĮ nustatytiems reikalavimams ir techniniams reikalavimams, kurie nustatyti Pajėgumų aukciono nuostatuose.

6. Siekiant teisės akto pagrįstumo, siūlytume nurodyti (pagrįsti), kokiu pagrindu Aprašo 15 punkte nustatomi privalomi reikalavimai (sąlygos) susitarimams su kitos valstybės narės perdavimo sistemos operatoriumi.

Be kita ko, atkreipiame dėmesį, kad Aprašo 15.5, 15.6 ir 15.7 papunkčiuose dėstomos privalomos susitarimų sąlygos pagal savo turinį laikytinos pajėgumų užtikrinimo prievolės vykdymo sutarties sąlygomis.

7. Aprašo 17 punkto antrasis sakiny, kuriame nurodoma, kaip būtų prioretizuojami (pagal pasiūlymų pateikimo datą ir laiką) pasiūlymai, kurie sutampa po jų įvertinimo pagal EEĮ 70² straipsnio 7 dalyje nustatytus kriterijus, manytume, turėtų būti įstatyminio teisinio reguliavimo dalykas, nes įtvirtinami papildomi, galimai ribojantys ūkio subjektų teises ir laisves kriterijai, kurie nulemtų aukciono laimėtoją. Analogiška pastaba taikoma Aprašo 31 punkto nuostatoms.

8. Siekiant užtikrinti teisės akto proporcingumą, siūlome įvertinti, ar Aprašo 20 punkte dėstomi reikalavimai prievolių įvykdymo užtikrinimo garantijai yra proporcingi bei atskleisti siūlomų reikalavimų turinį, pvz., Aprašo 20.1 papunktyje nustatyta: „išduotas banko, kuriam (arba jį valdančiam subjektui, turinčiam ne mažiau kaip 50 procentų to banko akcijų) suteiktas tarptautinės reitingų agentūros ilgalaikio skolinimosi reitingas, ne mažesnis kaip BBB- (Standart&Poor's arba Fitch agentūros) arba Baa3 (Moody's agentūros)“. Be kita ko, EEĮ 2 straipsnio 35³ dalyje apibrėžta prievolių įvykdymo užtikrinimo sąvoka, o EEĮ 70⁷ straipsnyje nenumatytas įgaliojimas Vyriausybei nustatyti prievolių įvykdymo užtikrinimo reikalavimus, todėl Aprašo 20 punktas vertintinas kaip nepagrįstai išplečiantis EEĮ įgyvendinančio teisės akto reguliavimo ribas.

Siekiant teisės akto pagrįstumo, siūlytume Projekto lydimuoju medžiagoje pateikti pagrindimą, ar Aprašo 18 punkte siūlomas prievolių įvykdymo užtikrinimo dydis – 10000 eurų už 1 MW yra proporcingas ir ar atitinka prievolių įvykdymo užtikrinimu siekiamus tikslus.

9. Aprašo 23 punkte vartojama formuluotė „*socioekonominės naudos vertinimas*“, tačiau nepaaiškinama, kas tai yra. EEĮ 70⁴ straipsnyje pasiūlymų papildomo vertinimo metodai nenumatyti, todėl kyla pagrįstų abejonių dėl Aprašo 23 punkto pagrįstumo. Taip pat, iš Aprašo 23 punkto redakcijos nėra aišku, kokiais metodais pagrindiniame ir papildomame aukcionuose bus vertinami pasiūlymai, kaip sudaroma yra paklausos kreivė. Siūlome įvertinti šiuo aspektu Aprašą.

10. Nėra aišku, kuo grindžiamas minimalaus ir maksimalaus (jungtiniuose pasiūlymuose) ribinių pajėgumų kiekio nustatymas Aprašo 25 ir 27 punktuose. Taip pat atkreipiame dėmesį, kad EEĮ 70³ straipsnyje nurodyta pareiga asmenims, valdantiems elektros energijos gamybos pajėgumus užtikrinančius įrenginius, kurių įrengtoji galia ne mažesnė nei 1 MW, teikti informaciją kvalifikacinėje atrankoje ir išreikšti valią dalyvauti ar ne aukcione, o asmenims, kurie valdo pajėgumus užtikrinančius įrenginius, kurių galia yra mažesnė kaip 1 MW, suteikiama teisė dalyvauti kvalifikacinėje atrankoje. Iš Projekto lydimosios medžiagos matyti, kad buvo atsisakyta maksimalaus 300 MW įrenginio įrengtosios galios ribojimo, tačiau svarstomo Aprašo 27 punkte siūloma nustatyti maksimalų jungtinių pasiūlymų ribinių pajėgumų kiekį ir jungtiniuose pasiūlymuose nurodyto įrenginio ribinės galios ribas. Pirma, nėra paaiškinta, kas yra laikoma jungtiniu pasiūlymu. Antra, manytume, kad ribojimai dalyvauti aukcione turėtų būti plačiau paaiškinti ir nurodomas siūlomų nustatyti ribojimų pagrindas. Taip pat diskutuotina, ar esminiai ūkinės veiklos ribojimai neturėtų būti įstatyminio teisinio reguliavimo dalykas.

11. Vertinant EEĮ 70⁴ straipsnio 7 dalies nuostatas, abejotinas Aprašo 30 punkto tikslingumas.

12. Aprašo 40 punkto redakcija tikslintina pagal EEĮ 70⁷ straipsnio 4 dalį arba šio punkto atsisakytina kaip dubliuojančio EEĮ nuostatą.

13. Aprašo 42-44 punktuose nustatyta tvarka, pagal kurią perdavimo sistemos operatorius grąžina pajėgumų vykdytojui jo sumokėtą prievolių įvykdymo užtikrinimą dalimis priklausomai nuo pajėgumų vykdytojo atliktų veiksmų. Pagrįstų abejonių kelia nuostatos, pagal kurias pajėgumų vykdytojui tik pateikus statybą leidžiantį dokumentą (jei jis privalomas) būtų grąžinama 25 proc. jo sumokėto prievolių įvykdymo užtikrinimo. Siekiant teisės akto pagrįstumo, siūlytina Projekto lydimosios medžiagoje pateikti papildomus paaiškinimus, pagrindimą, kaip buvo nustatytos prievolių įvykdymo užtikrinimo grąžinimo dalys, sąlygos ir ar buvo įvertintos galimos rizikos, jei pajėgumų vykdytojas atsisakytų sutarties ar nevykdytų toliau įsipareigojimų.

14. Aprašo 45 punkto nuostata, pagal kurią leidžiama perdavimo sistemos operatoriui likusius 25 proc. pajėgumų vykdytojo sumokėto prievolių įvykdymo užtikrinimo grąžinti pajėgumų vykdytojui *ne anksčiau kaip 3 mėnesiai iki pajėgumų pateikimo pradžios*, vertintina kritiškai keliais aspektais. Pirma, EEĮ 70⁷ straipsnio 6 dalyje nustatyta, kad perdavimo sistemos operatorius atsisako

savo teisių ir grąžina dalį ar visą prievolių įvykdymo užtikrinimą pajėgumų vykdytojai *ne vėliau kaip per 10 dienų nuo pajėgumų pateikimo laikotarpio pradžios*. Antra, nėra aišku, kuo grindžiama galimybė likus 3 mėnesiams iki pajėgumų pateikimo pradžios grąžinti pajėgumų vykdytojai visą jo sumokėtą prievolių įvykdymo užtikrinimą. Tokiu atveju galėtų susidaryti situacija, kad iki pajėgumų pateikimo laikotarpio pradžios perdavimo sistemos operatorius būtų atsisakęs ir grąžinęs visą prievolių įvykdymo užtikrinimą, kas paneigtų pačio prievolės įvykdymo užtikrinimo tikslą ir viešųjų interesų apsaugą. Be kita ko, įvertintinas šios nuostatos suderinamumas su Aprašo 57 punktu.

15. Aprašo 50 punkte nustatyta taisyklė vertintina kaip perteklinė, nes joje siūloma nustatyti bendrąją civilinės atsakomybės nuostatą, kas pagal EEĮ 70⁵ straipsnio 3 dalies 5 punktą priskirtina prie esminių pajėgumų užtikrinimo prievolės vykdymo sutarties sąlygų.

16. Kadangi kritinis sistemos laikotarpis yra apibrėžtas EEĮ 2 straipsnio 24⁵ dalyje, abejotinas Aprašo 52 punkto tikslingumas. Be kita ko, nėra aišku, kokia tvarka (būdu) perdavimo sistemos operatorius *skelbia* (Aprašo 66 punkte – *praneša*) kritinį sistemos laikotarpį. Taip pat iš Aprašo 52.1 papunkčio nėra aišku, kokia situacija laikytina *kritine situacija*. Siūlytina tarpusavyje suderinti vartojamas sąvokas arba paaiškinti jų turinį.

17. Siekiant teisės akto pagrįstumo ir aiškumo, siūlytume detaliau nurodyti, koks vertinimas būtų atliekamas pagal Aprašo 54 punktą ir kokios būtų tokio vertinimo pasekmės. Taip pat atkreipiame dėmesį, kad Aprašo 54.6 papunkčio redakcija nėra aiški ir tiksli nurodant neapibrėžtą formuluotę „*staigų, nenusipėjimą įvykį*“. Pažymėtina, kad Aprašo 60 punkte, darant nuorodą, nustatoma, kad Aprašo 54 punkte nurodyti principai. Siūlytina suderinti tarpusavyje Aprašo nuostatas.

18. Atsižvelgiant į EEĮ 2 straipsnio 30⁷ dalyje pateiktą pajėgumų užtikrinimo prievolės sąvoką bei į EEĮ 70⁵ straipsnio 2 dalį, diskutuotina, ar Aprašo 58.1 papunktis atitinka EEĮ 70⁵ straipsnio 5 dalį ir ar pagrįstas ženklus pajėgumų užtikrinimo prievolės susimažinimas lyginant su aukcione laimėtu kiekiu („*pagrindžia gebėjimą pateikti ne visą, o tik daugiau kaip 50 proc. pajėgumų aukcione laimėtus pajėgumus atitinkančio kiekio*“). Siūlytina Projekto lydimojoje medžiagoje pagrįsti ir įvertinti, ar siūlomas teisinis reguliavimas nepažeistų asmenų lygiateisiškumo principo, koku pagrindu pasirinktas „daugiau kaip 50 proc.“ kriterijus, taip pat tikslinga būtų įsivertinti, ar pasiūlymų vertinimo metu nėra atsižvelgiama į siūlomą pajėgumų kiekį, jų svarbą, investicijų dalį, pajėgumų užtikrinimo prievolės vertės pokyčius ir pan. Be kita ko, Aprašo 59, 60, 63, 64, 65 punktuose, nustatant pajėgumų vykdytojų pareigas, vartojama formuluotė „*aukcione laimėtų pajėgumų kiekis*“. Analogiška pastaba taikytina Aprašo 64 punktui.

19. Vertinant EEĮ 70⁵ straipsnio 5-7 dalių nuostatas ir Vyriausybei suteiktus įgaliojimus Apraše reglamentuoti *neįvykdytos prievolės proporcingumo nustatymo tvarką*, siūlytina Aprašo VII skyriaus pavadinimą ir turinį dėstyti per neįvykdytos prievolės proporcingumą atspindinčias formuluotes (kategorijas). Manytume, kad baudų dydžiai, remiantis EEĮ 70⁵ straipsnio 3 dalies 5 punktu, turėtų būti nustatyti tvirtinant standartines pajėgumų užtikrinimo prievolės vykdymo sutarties sąlygas (sutinkamai ir su Civilinio kodekso 6.71 straipsnyje nustatyta netesybų sąvoka), Apraše turėtų būti reglamentuojama neįvykdytos prievolės proporcingumo nustatymo tvarka.

21. Aprašas peržiūrėtinas teisės technikos aspektu, siekiant suderinti tarpusavyje nuostatas, vartojamas formuluotes, pvz., bet neapsiribojant: Aprašo 13 punkte vartojama formuluočių „maksimalų išankstiniame aukcione galimą paskirstyti pajėgumų kiekį“; siūlome nuosekliai vartoti formuluočių „valstybės narės“; Aprašo 30 punkte vartojama formuluočių „maksimali <...> kaina“; Aprašo 35 punkte vartojama formuluočių „maksimalias galimas mokėtinas kainų ribas“; tikslintina Aprašo 35 punkte nuoroda į Aprašo 38 punktą; siūlytina nuosekliai vartoti skaitmenimis arba žodžiais išreikštus terminus; terminus skaičiuoti vieningai arba darbo, arba kalendorinėmis dienomis, arba pagrįsti skirtingus terminų skaičiavimus, trumpinį „pajėgumų sutartis“ siūlytina įsivesti tekste pirmą kartą paminėjus pajėgumų užtikrinimo prievolės vykdymo sutartį.

Teisės grupės patarėja

Erika Vaivadienė